דרשוני כרך ב — ירוֹק ירק

ירוק ירקתמר ביאלה

ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף (במדבר יב, יד)וילך איש מבית לוי [ויקח את בת לוי] (שמות ב, א) – להיכן הלך?אמר רב יהודה בר זבינא, שהלך בעצת בתו. תנא: עמרם גדול הדור היה. כיוון שראה שאמר פרעה הרשע 'כל הבן הילוד היארה תשליכהו' (שמות א, כב), אמר, לשוא אנו עמלין. עמד וגירש את אשתו. עמדו כולן וגירשו את נשותיהן!אמרה לו בתו, אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה! שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות; פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה בעולם הזה ולעולם הבא; פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק – בוודאי שגזירתך מתקיימת, שנאמר 'ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור' (איוב כב, כח).עמד והחזיר את אשתו – עמדו כולן והחזירו את נשותיהן.'ויקח'? 'ויחזור' מיבעי ליה! [=היה צריך לו]אמר רב יהודה בר זבינא, שעשה לו מעשה ליקוחין: הושיבה באפריון, ואהרן ומרים מרקדין לפניה, ומלאכי השרת אמרו 'מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה' (תהלים קיג, ט) (בבלי, סוטה יב, ע"א)

א.

כשפרש משה מציפורה אשתו, ראוה אהרן ומרים שהיא נכלמת באוהלה. אמרו, 'הרק אך במשה דבר ה'? הלא גם בנו דבר' (במדבר יב, ב), ולא פרשנו אנו ממשפחתנו, שאין זה מוציא מפני זה. נלך ונדבר עמו שיעמוד ויחזירה, ונהא אנו מרקדים לפניה 'אם הבנים שמחה' (תהלים קיג, ט).

הלכו ובאו לאוהלם של זקניהם, יוכבד ועמרם, שמיום שפרש משה מאשתו שב לאוהל אביו ואמו, ועמדו בפתח. ביקשה מרים לפתוח בדברים, בא אביהם וקרא כנגדם: מה לכם שבאתם לטרוד אותו צדיק ששכינה מתגלה לו במראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט? שובו לאוהלכם. שאם הוא מבקש, קורא הוא לכם.

זכרה מרים אותו מעשה של אביה באמה, שגירש את אשתו. קראה: 'משה אחינו, קשה גזרתך שפרשת מאשתך, שאין אשה מוצאת מפני שכינה, כמו שנאמר, "שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה, שכינה שרויה ביניהם". בוא והשב לך את ציפורה בטרם יעמדו כולם ויפרשו מנשותיהם'.

שתק משה ולא זז ממקומו.

נבהל עמרם מאותם דברים, ויש אומרים, משתיקה של משה. ביקשה מרים להניח דעתו, קרבה אליו לחבקו. אחז עמרם בבתו בכעסו וסילק אותה אל מחוץ לאוהל.

באו ישראל והיו מביטים ואינם יודעים מה היה לו לעמרם שהולך ומאדים כדם, ומה היה לה לבתו שהיא מבקשת לומר דבר מה ואין הקול יוצא מפיה. ראה עמרם שכל ישראל תולים מבטם בו, נמלא

בושה וזעם עד שנטל ראשה של בתו בין שתי ידיו ורקק עליה כל רוק שבפיהו. ירוק ירק בפניה שוב ושוב, עד שזעמו פג ממנו ושבה נפשו אליו.

ב.

נצטרעה מרים.

שכבה מרים בתוך חול המדבר, הרחק מעין כול מחוץ למחנה, ותלתה עיניה ברקיע. מתוך שהתבוננה ברקיע שהיה הולך ומסנוור באור החמה, קפצו לנגד עיניה תמונות וציורים, החליפו צורה בצורה וצבע בצבע. ביקשה לאחוז בתמונה אחת, רטטו שמורות עיניה עד שנעצמו. והנה אביה, באותו היום שבא להשיב את אמה לאחר ששילחה, והיו היא ואהרן אחיה עומדים מן הצד וכל ישראל ממתינים לראות האם תצא יוכבד ותשוב אליו אם לאו. ואביה הולך וקרב אל הפתח והוא ירא. וכל פסיעה ופסיעה שהוא הולך, משחירות עיניו וגרונו ניחר.

הסיטה מבטה אל הפתח ושם, מי היאור באים ובתוכם תיבה קטנה, ומשה אחיה התינוק מונח בה, עטוף כתונת פסים גדולה על פי מידותיו. והוא מתבונן ברקיע שמעליו ושוקט, כרואה דבר מה שאין עין אחרת יכולה לראות.

פקחה עיניה והייתה החמה מסנוורת עיניה עד שדמעות של כאב נשתלשלו מהן. עצמה עיניה וביקשה לשוב לאותה התמונה. והנה היא עומדת על שפת אותו היאור, ומרחוק, בין קני הסוף, ניצבת ציפורה אשת אחיה, מבטה משוקע באותו התינוק שבתיבה לדעה מה ייעשה לו. והתיבה עולה ויורדת על פני המים, ואינה מגלה דבר. ביקשה מרים לחוש אל ציפורה ולטלטלה, להעירה מדמדומים שהיא שוקעת בהם, אבל רגליה כבדו והיא כסלע על המים. ביקשה לצעוק לה, ולא עלתה הקריאה בפיה. מלאו עיניה דמעות מאותה תמונה, העירה עצמה מן אותו החלום והושיבה עצמה באדמה.

ג.

התבוננה מרים בעצמה וראתה שבהרות שהיו בוערות בבשרה, הולכות ומתייבשות, הולכות ונעלמות. והייתה תוהה בדבר. עוד היא משתאה, ראתה מעין דמויות אדם בתוך עמוד ענן חול באות לעברה. היטיבה מבטה וראתה את שני אחיה קרבים אליה והם אוחזים מטות בידם ונושאים יריעות של משכן על שכמם. הייתה יראה שמא הגיעה שעת קבורתה. ביקשה לקרוא להם: עוד חיה אנוכי, לא אכלה הצרעת מחצית בשרי, שובו לכם לאוהליכם. אבל מעשה שעשו עצר בעדה. שהיו אחיה עומדים במרחק ומתקינים מאותן היריעות ומאותם הקרשים אפריון, ומשעלה בידם, הרי הם יוצאים לקראתה ובאים לשאתה עליו להשיבה לאוהלה. והם מרקדים לפניה ושרים: 'לבבתני אחתי כלה ... נפת תטפנה שפתותיך' (שיר השירים ד, ט–יא).

כשפרש משה מציפורה אשתו ראוה אהרן ומרים – ראו ספרי צט. במראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט – במדבר יב, ח. 'שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה' – משנה, אבות ג, ב.